

Kristne konvertitter og asylvurderinger

Tro, troverdighet og trospraksis

**HANS MORTEN HAUGEN (DR.JUR.), PROFESSOR I INTERNASJONAL DIAKONI,
VID VITENSKAPELIGE HØGSKOLE, STUDIESTED DIAKONHJEMMET**

hans.morten.haugen@vid.no

Sammendrag (abstract):

Hva bestemmer hvorvidt en person som anfører konvertering som grunn i sin anke på asylavslag får medhold i rettsvesenet? Artikkelen vurderer 28 kjennelser fra Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett og sju vedtak fra Høyesteretts ankeutvalg i perioden 1. juli 2014 til 30. juni 2016. I tillegg gjennomgår artikkelen tidligere analyser av norsk asylpraksis der konvertering er anført, prinsippdokumenter og rapporter fra utlendingsforvaltningen og kirkelige vedtak om hvordan prester og pastorer skal forholde seg til konvertitter som ønsker dåp.

I den aktuelle perioden ble det funnet fire omgjøringer av tidligere vedtak, og ingen av klagen til Høyesterett ble tatt til følge av Høyesteretts ankeutvalg. Det faktum at prester og andre personer med inngående innsikt til klagenes kristne trosliv bekreftet klagenes historier, spilte en relativt liten rolle i vurderingene. Generell troverdighet, samt tidspunkt for både konvertering og dåp spilte en større rolle. Et vedtak fra sivilombudsmannen fastslår at en persons trosutvikling etter dåpen må tas med i betraktningen. Nyere dommer fra Menneskerettighetsdomstolen og EU-domstolen utfordrer også norsk asylpraksis i møte med konvertitter.

Sammenlignet med situasjonen for 20 år siden er det i 2017 en langt høyere bevissthet i utlendingsforvaltningen og domstolene om religionsforfølgelse. Da jeg startet å arbeide i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR) i 1996, var det ikke innvilget asyl på grunnlag av frykt for religiøs forfølgelse på seks år. Arbeidet med å få økt bevisstheten om forfølgelse på religiøst grunnlag skjedde blant annet i samarbeid mellom MKR, Amnesty, Helsingforskomiteen, Noas og daværende Norsk Misjon i Øst (nå Stefanusalliansen).

Fortsatt skaper asylsaker der konvertering er anført som grunn for å få opphold i Norge, stor mistillit mellom organisasjoner og kirkesamfunn på den ene siden og utlendingsforvaltningen på den andre siden. Der kirkene søker å vise omsorg for den enkelte og fremme inkluderende fellesskap, møter utlendingsforvaltningen de samme personene med skepsis til om den påståtte konverteringen er reell, og påstått manglende troverdighet rundt det øvrige asylgrunnlaget overføres direkte til vurderinger av om konverteringen er reell.

Et ettårig prøveprosjekt fra januar 2017, der Utlendingsnemnda (UNE) skal invitere personer som kan uttale seg om en konvertering til nemndmøter – merk at mange saker behandles av UNE uten nemndmøte – er et svar på denne situasjonen (Justis- og beredskapsdepartementet 2016a; 2016b). Tiltakene omfatter også kursing for både UNE og Utlendingsdirektoratet (UDI), kontakt- og dialogmøter med Den norske kirke og andre kirke- og religionssamfunn, og oppbygging av en ressursbase med kompetente personer.

Problemstillingen lyder: *Med utgangspunkt i nyere politiske retningslinjer og rettspraksis fra perioden 2014–2016, i hvilken grad får konvertitter medhold i norske domstoler, og hvilken rolle spiller uttalelser fra kristne ledere i rettsystemet?*

Merk at jeg ikke går inn i en bred juridisk gjennomgang av religionsforfølgelse som grunnlag for beskyttelse; de som er interessert i dette, har flere relevante kilder.¹ Tre viktige forhold må imidlertid nevnes.

For det første er religionsfriheten anerkjent ulikt i menneskerettighetene og i flyktningretten, der den siste identifiserer når religionsoverbevisningen eller religionsutøvelsen kan føre til forfølgelse. For det andre spesifiserer flyktningretten at beskyttelse kan måtte gis som følge av handlinger gjort etter at personen forlot hjemlandet (såkalt *sur place*), som ytterligere presisert av FNs Høykommissær for flyktninger.² For det tredje fastslår FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 4(2) at staten skal verne om retten til religionsfrihet også i en offentlig kunnngjort nødstilstand. Dette viser at religionsfriheten har et sterkt vern. Likevel kan visse enkeltuttrykk for religionsfriheten begrenses for å ivareta hensynet til allmennheten og andres menneskerettigheter, forutsatt at slike begrensninger er foreskrevet i lov og er nødvendige; jfr. SP artikkel 18(3).

Hva handler uenigheten om – og hvordan responderer myndighetene?

Asylavslag og rettssaker der personer som oppgir kristen konvertering som grunn til at de ikke kan returneres til hjemlandet, er drøftet og kritisert i tre ulike rapporter: NOAS-rapporten, Schjativet-rapporten og Hellerslia-rapporten.³

NOAS-rapporten presenterer hovedbudskapet til norske utlendingsmyndigheter – særlig UNE – i fem punkter: 1) For liten vurdering av begrensninger i trosutøvelse; 2) vesentlig informasjon fra Landinfo utelates; 3) undervurdering av risiko for tortur i fengsel; 4) andre vurderingskriterier for dem som er åpne om sin tro, sammenlignet med politiske aktivister og homofile asylsøkere; og 5) for liten vekt på uttalelser fra menigheter, prester, biskoper og andre.

Schjativets anbefalinger sammenfaller i stor grad med de siste to anbefalingene fra NOAS, og peker i tillegg på at ingen av UNEs spørsmål angår den emosjonelle siden av konvertering, men utelukkende den intellektuelle siden. Hun peker også på at den ”trinn-prosessen” som Høyesterett la til grunn for asylsøknader fra homofile, må gjelde for konvertitter, nemlig at personer ikke kan forutsettes bare å ville leve ut sin tro privat.⁴ Anvendt på homofile skal homofile som enten må antas å leve ut sin legning – eller eventuelt ikke tør å leve ut sin legning i hjemlandet på grunn av frykt – få beskyttelse. Annerledes er det med homofile som ikke vil leve ut sin legning fordi dette strider mot deres religiøse overbevisning eller andre forhold som ikke knytter seg til frykt for andres reaksjoner. Vi kommer tilbake til UNEs vurdering av om denne framgangsmåten også kan gjelde konvertitter.

I perioden for Schjativets vurdering av UNEs praksis i asylsaker der klageren frykter for forfølgelse på grunnlag av religion og seksuell legning, gjaldt et praksisnotat fra 2009. Dette praksisnotatet ble revidert av UNE i 2013 for ”å klargjøre at de ikke pålegger et diskresjonskrav”.⁵ At UNE ikke pålegger et slikt ”diskresjonskrav”, altså unngå å praktisere sin tro offentlig, blant annet ved å misjonere, bestrides av Schjativet.

UNE publiserte et nytt Praksisnotat i 2016.⁶ Her asylsøkere fra Iran omtalt i et eget avsnitt, og asylsøkere fra Afghanistan, Eritrea, Irak og Mauretania omtalt i et annet avsnitt. For asylsøkere fra Afghanistan er det tilstrekkelig at UNE anser konverteringen som reell.⁷ Dette innebærer at for konvertitter fra Afghanistan er det hovedsakelig et spørsmål om *troverdighet*.

For asylsøkere fra Iran er det derimot ikke tilstrekkelig at det har skjedd en konvertering, for

å få beskyttelse i Norge, og i mange saker har både UNE og domstolene lagt til grunn at konverteringen er reell – uten at dette har resultert i beskyttelse i Norge. Snarere er det snakk om hvordan den kristne aktiviteten etter en eventuell retur vi arte seg, og om denne for en stor del av misjonerende. For Iran gis beskyttelse til dem som "UNE tror" det er risiko for "forfølgelse på grunn av sin fremtidige aktivitet, f.eks. misjonering ..." ⁸ Dette innebærer at det for konvertitter fra Iran er hovedsakelig et spørsmål om *trospaksis*.

Konvertittsaker fra Iran og Afghanistan gir et dekkende bilde av forståelsen til norske utlendingsmyndigheter og domstoler. Praksisnotatet fra januar 2016 sier at de fleste konvertittsaker er fra 2013–2015 og gjelder kristne konvertitter fra Iran (300) og Afghanistan (50). ⁹

Det store antallet omgjøningsbegjæringer til UNE i den perioden Schjativet-rapporten dekker (2012–medio 2014) – 187 klagesaker handlet om konvertering, og 360 av omgjøningsbegjæringer ble meldt ¹⁰ – indikerer generell mistillit til vedtakene i konvertittsaker. ¹¹ UNE oppgir selv at de "har omgjort 25–33 prosent av sakene der det er anført konvertering til kristendommen. I saker der det har vært anført andre asylgrunnlag, blir bare 5–10 prosent av sakene omgjort av UNE." ¹² Schjativet fant at UDI i samme periode bare fattet vedtak i 40 konvertittsaker, der åtte fikk opphold og 32 avslag. ¹³

Artikkelen tar ikke sikte på å tallfeste antall konverteringer de senere årene. Snarere vil artikkelen undersøke hvordan domstolene, konkret Oslo tingrett ("tingretten") og Borgarting lagmannsrett ("lagmannsretten"), vurderer konvertittsaker. Jeg har gått inn på Lovdata Pro og gjennomgått alle sakene under "Utlendingsrett". Jeg har også lett systematisk etter saker behandlet av Høyesteretts ankeutvalg; alle sakene er avslått. I tre tilfeller fant jeg ikke tingrettsdommer som andre kjennelser viste til; disse fikk jeg oversendt som skannede dokumenter fra tingretten. Grunnen til at jeg velger kjennelser fra ting- og lagmannsretten, er tre: 1) Kjennelsene er stort sett tilgjengelige via Lovdata Pro – mens UNE-vedtak ikke er allment tilgjengelig; 2) behandlingen i ting- og lagmannsretten er mer omfattende enn i UNE, blant annet fordi advo-

katene kan føre vitner; og 3) dersom UNEs praksis i perioden 2012–2014 har vært utilstrekkelig, kan dette korrigeres av senere domstolspraksis.

Jeg begrenser meg i denne artikkelen til å se på rettspraksis, og jeg begrenser meg til perioden etter Schjativets datainnsamling: 1. juli 2014 til 1. juli 2016. Fra UNE har jeg vurdert Praksisnotatet og svaret fra UNE på Schjativet-rapporten. ¹⁴ I tillegg vil jeg vise til en beslutning fra Si-vilombudsmannen og rettspraksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstol og fra EU-domstolen.

Før vi går inn på det asylrettslige, er det nødvendig å drøfte dåpen som en handling som bekrefter at man regner seg som kristen, og dåpsundervisning i forkant av dåpen.

Hvordan forstås dåpen som trosbekreftelse?

Som leder av det daværende Norsk økumenisk forum for innvandringsspørsmål (NØFI; nå Flerkulturelt kirkelig nettverk) under Norges Kristne Råd (NKR) var jeg ansvarlig for en konsultasjon om dåp av asylsøkere i november 2000. En pastor fra Pinsekirken i Sandvika, en pastor fra De Frie Evangeliske Forsamlinger i Egersund og en prest fra Den norske kirke i Oslo deltok. I etterkant formulerte NØFI "anbefalinger", publisert i 2001 og revidert i 2007. ¹⁵

Grunnen til revideringen var hovedsakelig at disse ble oppfattet av UDI og UNE som "retningslinjer" der prester og pastorer ble anbefalt ikke å døpe asylsøkere. Jeg hadde kronikker i fire aviser i juli 2007, der jeg tok avstand fra en slik lesing av anbefalingen. ¹⁶ NKR-sekretariatet tillot seg å "tolke" anbefalingene da disse ble revidert i 2007, med følgende innledende setning: "Kirkene bør ikke døpe personer som ikke har fått svar på søknad om opphold, eller som har fått avslag på søknad om opphold i Norge ..." ¹⁷ Jeg mener at denne spesifiseringen er uheldig.

Budskapet i både de opprinnelige og de reviderte anbefalingene var snarere at de som valgte å døpe asylsøkere, må være bevisst på nødvendig forberedelse og oppfølging. Ordet dåpsopplæring ble ikke brukt i den opprinnelige anbefalingen, men den opprinnelige anbefalingen la vekt på at asylsøkerne må "inviteres med i alle former for kristent fellesskap, og pastor/prest el-

ler kateket må bistå med relevant litteratur og regelmessig oppfølging". De reviderte retningslinjene har en "bør"-formulering som potensielt kan misforstås: "Opplæringen i den kristne tro bør begynne før dåpen, og videreføres etter dåpen."¹⁸ Dette "bør" kunne erstattes med "må" slik at det er ingen tvil om at de som tar imot dåp, er kjent med hovedinnholdet i den kristne tro.

En slik "må"-tilnærming ble uttrykt av Møre biskop i forbindelse med en dåp av en hel iransk familie i 2013 – seks dager før familien hadde fått frist med å forlate Norge: "Det er ingen presster i Den norske kirke som vil ta mot noen til dåp uten en forutgående opplæring, og uten at asylsøkerne er en del av et kristens [sic!] fellesskap."¹⁹ Det er ingen nyere rapporter om at menigheter foretar dåp uten inngående å vurdere den enkeltes kristne overbevisning. Dette er ulikt situasjonen på begynnelsen av 2000-tallet, der særlig menigheten Kilden i Ål i Hallingdal var svært aktiv og oppsøkende overfor asylsøkere.²⁰

I 2016 vedtok Bispemøtet i Den norske kirke en "veiledning" for dåp av asylsøkere. Denne er meget lesverdig og informativ, og bør i det minste være kjent for alle som arbeider i Den norske kirke. Den stiller relativt strenge krav til forberedelse til dåpen, blant annet at det "forutsettes" at det går noe tid fra dåpsopplæringen til selve dåpen.²¹ Videre heter det: "Sjelesorg, bønn og åndelig veiledning bør være en del av forberedelsen til dåpen."²² Vi ser at dette er en "bør"-setning, men den viser at dåpsforberedelser må ta tid.

Videre bekreftes mange av momentene fra den opprinnelige anbefalingen i 2001, som hva som bør skje dersom den dømte asylsøkeren blir returnert, eksempelvis punkt 6 i 2001-anbefalingene, som er dekket i 2016-veiledningen: "Hvis asylsøkeren får endelig avslag på søknad om asyl, kan menigheten hjelpe vedkommende med å opprette kontakt med lokal menighet i det landet han/hun drar til. Mellomkirkelig råd kan bidra i en slik prosess."²³

Videre inneholder 2016-veiledningen en viktig presisering – etter at det er presisert at en asylsøker ikke kan bli medlem i Den norske kirke: "Han/hun kan allikevel, etter dispensasjon fra

biskopen, få mulighet til å få stemmerett og bli valgbar til kirkelige valg."²⁴

Norske utlendingsmyndigheter og domstoler bestrider i mange saker at den enkelte asylsøkers konvertering er reell. De mener snarere at noen som lar seg døpe, gjør dette for lettere å få opphold, med bruk av begrepet "bekvemmelighetskonvertitt", som vi skal se under. Veilederen fra Bispemøtet viser alvoret i dåpshandlingen både for den som døper, og for den som ber om dåp.

Bispemøtet uttalte i 2014 at "i den grad det går an å fastslå en konvertitts oppriktighet, er det kirken som har kompetanse til dette. Bispemøtet ber derfor om at en slik forståelse legges til grunn ved vurdering av tro."²⁵ Videre uttalte Bispemøtet: "Feilvurderinger av en konvertitts troverdighet og oppriktighet kan aldri utelukkes. Muligheten for å avdekke slik misbruk av tillit er imidlertid rimelig stor i prosessene som går forut for dåp."²⁶ Justisministeren sier i svarbrevet at det legges "vekt på uttalelser fra kristne ledere, men ikke avgjørende vekt".²⁷

Enda krassere var uttalelsen til biskop i Stavanger, Erling Pettersen, i etterkant av en dom i tingretten:²⁸ "Vi kan ikke godta en rettstilstand der kirken ikke blir hørt ..."²⁹ Også et påfølgende brev fra Bispemøtets preses til statsministeren brukte ord som "manglende forståelse" og "underkjennelse".³⁰ Dette illustrerer en mistillit fra Den norske kirkes biskoper til norske myndigheter i konvertittsaker. Vi ser kirkelederne uttrykker en klar forventning om at kristne ledere blir lyttet til av både utlendingsmyndighetene og domstolene.

Troverdighet

I perioden 1. juli 2014 – 1. juli 2016 har jeg funnet i alt 13 kjennelser der konvertering er angitt som beskyttelsesgrunn og der vurderingstemaet er troverdighet; alle sakene omhandler afghanske asylsøkere,³¹ derav én som har konvertert til Jehovas Vitner, og én som først konverterte til bahá'ismen. I tillegg inkluderes to saker (tre kjennelser) der klager hadde forlatt islam, der én hadde protestert mot islam gjennom Koranbrenning, men ikke hadde antatt en annen religion.³² I tre av lagmannsrettssakene fikk søkerne medhold, inklusive der klageren hadde kon-

vertert til Jehovas Vitner, og der klager hadde brent Koranen.

I flere av kjennelsene brukes begrepet "bequemmelighetskonvertitt", altså at "konverteringen ikke er reell, men motivert av et ønske om å få opphold ...".³³ I denne kjennelsen fra 2016 ble det også anført av flertallet – etter at de anførte at "[o]mfanget av aktiviteten til A taler for at konverteringen er reell" – at "... A har konvertert kort tid etter at han kom i kontakt med kristendommen".³⁴ Kort tid fra kontakt med kristendom til kristen dåp blir for flertallet altså det sentrale argumentet for at konverteringen likevel ikke er reell, i tillegg til at forklaringen "på vesentlige punkter har endret seg over tid", noe som går ut over klagerens troverdighet.

Også for asylsøkere fra Iran er troverdighet viktig – selv om vi skal se under at det er trosspraksis, også i Norge, som tillegges vekt. I en klage reist av et iransk ektepar framholder lagmannsretten det som "klart sannsynlig [at] det var det endelige avslaget på asylsøknadene som motiverte dem til å la seg døpe 1. juli 2012".³⁵ Selv om begge ble vurdert å ha "en genuin kristen overbevisning", avviser lagmannsretten klagen siden mannen "med stor sannsynlighet handler og forklarer seg strategisk ...".³⁶

I konvertittsaker fra Afghanistan brukes statistisk materiale for å sannsynliggjøre at det ikke er sannsynlig at så stor andel virkelig har konvertert:

Materialet viser at antallet konverteringssaker fra afghanske asylsøkere har variert med utlendingsmyndighetens praksis om muligheten for opphold på annet grunnlag. En prosentandel av konvertittanførsler på minst 8 % fra afghanske asylsøkere i perioden 2010–2014 må anses påfallende høyt, sett i lys av at konvertering fra islam til kristendommen ellers så godt som ikke forekommer i den afghanske diaspora.³⁷

Det er fullt mulig å si seg enig i at det er overraskende at 1 av 12 afghanere velger å konvertere. Forhold i Norge, som erfaring fra asylmarsjen i 2007, der mange afghanere kom i kontakt med menigheter, og generell åpenhet i menigheter er mulige forklaringer.

En annen kjennelse gir enda mer detaljert informasjon:

[U]tlendingsmyndighetene har behandlet i alt ca. 300 saker hvor afghanere har påberopt konvertering til kristendommen, og oppholdstillatelse har vært innvilget i ca. 100 saker. UNE behandlet de første 17 sakene om konvertering ved årsskiftet 2005/2006. I ni av disse sakene ble det gitt oppholdstillatelse. Da disse sakene var behandlet, kom det i løpet av kort tid ytterligere 105 saker der det ble anført konvertering. Etter at det ble lettere for afghanske statsborgere å oppnå oppholdstillatelse på annet grunnlag i perioden fra 2007 og frem mot 2010, var det nesten ingen saker der det ble anført konvertering. Etter dette tidspunktet har praksis igjen vært strengere, og i ca. 200 saker er det nå igjen anført konvertering til kristendommen. [...] [D]ette er en omstendighet som etter lagmannsrettens oppfatning må tas i betraktning ved vurderingen av de konkrete omstendighetene som A gjør gjeldende.³⁸

Å bruke statistikk som argument for at en angivelig konvertering ikke er reell, strider med prinsippet om å vurdere hver enkelt sak individuelt.

I en annen sak aksepterer ikke lagmannsretten dette statistikkargumentet. I behandlingen av en klage fra et ektepar fra Afghanistan skriver lagmannsretten:

UNEs tallmateriale som staten anfører at viser hvordan antallet asylsøkere som påberoper seg konvertering som asylgrunnlag varierer avhengig av hvor restriktive myndighetene er med å innvilge asyl på annet grunnlag, gir ikke noe sikkert og entydig bilde.³⁹

Formuleringen "ikke noe sikkert og entydig bilde" må forstås som å så tvil om argumentasjonen til UNE/staten om at konverteringer ser ut til å følge et visst tidsmønster.

I den saken der asylsøkeren ikke ble trodd på at konverteringen var reell – og som vil må omtale mer under – ble det faktum at det hadde gått kort tid, trukket fram som et argument for at konverteringen ikke er reell. Redusert troverdighet som følge av tidligere forklaringer og det faktum at han hadde kontakt med familie og venner, med andre ord at disse ikke hadde tatt avstand fra ham, ble anført som grunner til at konverteringen ikke var reell. Statistikkargumentet og likhetstrekk med forklaringene til andre asylsøkere framstår som sentrale innvendinger mot at lagmannsretten forstår konverteringen som reell. Til dette kan anføres at det å

blir positiv til kristendommen gjennom både omsorg og evangelieformidling – før man aktivt oppsøker en prest – må sies å være en normal prosess.

Vi ser at troverdigheten til denne klageren oppfattes som lav av lagmannsretten. Det faktum at en rekke kristne ledere støttet klageren og mente at konverteringen var reell, ble ikke tilagt vekt, som vi straks skal se.

Betydning av uttalelser fra kristne ledere

Denne saken er interessant av to grunner. For det første presenteres i selve kjennelsen inngående hvordan kontakten med både Den norske kirke og Baptistkirken har foregått, der sognepresten som døpte, gjengis på at han har hatt ukentlige samtaler med klageren i fem måneder før dåpen. Kjennelsen viser også til at klageren, sammen med en annen afghansk asylsøker, hadde vært i en samtalegruppe i menigheten, som "trofaste og interesserte deltakere".⁴⁰ For det andre er det en rekke uttalelser fra en rekke kristne ledere, som er gjort kjent for tingretten. Eksempelvis viser kjennelsen til en epost fra sognepresten sendt ca. 1,5 år etter dåpen, der det heter at asylsøkeren har "en dyp åndelig forståelse av og identifikasjon med den kristne troen...".⁴¹ Videre viser kjennelsen til at Distriktsleder i Baptistkirken bekrefter hans kristentro og aktive kristenliv i Baptistsamfunnet. Til sist er det vist til en bekreftelse om leirdeltakelse fra Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag, region Nord. Også med Normisjon og pinsemenigheten Betel har asylsøkeren hatt kontakt. Tiden fra første kontakt med sognepresten til dåp synes likevel å være det sentrale argumentet for at lagmannsretten hevder at konverteringen ikke var reell. Spesielt oppsiktsvekkende er dette når lagmannsretten viser til "erfarne ledere, som ikke har vært i tvil om at konverteringen er reell".⁴² Deretter anføres at det:

svært høye aktivitetsnivå i ulike kristne fellesskap må etter lagmannsrettens oppfatning derfor vurderes i lys av UDIs avslag på søknaden om oppholdstillatelse, og at han ikke har fått medhold av UNE i forbindelse med klage og begjæringer om omgjøring. Også for erfarne prester og ledere i kristne fellesskap kan det etter lagmannsrettens oppfatning i enkelte tilfeller være vanskelig å skille mellom en

genuin kristen overbevisning og et strategisk handlingsmønster for å oppnå asyl.⁴³

Dette må leses som en indirekte kritikk av sognepresten som døpte. Skal resonnetet til lagmannsretten følges, betyr det at prester og pastorer som velger å døpe, lar seg misbruke i asylsøkeres strategi for å oppnå asyl. Denne vurderingen angis sammen med følgende individuelle forhold: Han var praktiserende muslim mens han bodde på de to første asylmottakene, og han hadde begrenset refleksjonsnivå om kristendommen "både på tidspunktet for dåpen og på vedtakstidspunktet".⁴⁴ Det antas at det er tidspunktet for vedtaket i UNE det vises til. Dersom regelmessig bibelopplæring gjennom fem måneder ikke anses for tilstrekkelig, legger lagmannsretten en høy terskel for når en person kan sies å ha en klar nok kristen overbevisning.

Denne saken illustrerer den høye terskelen for å bli vurdert som at konverteringen er ekte. Klageren omtales mot slutten av kjennelsen som "bekvemmelighetskonvertitt".

Kjennelsen i saken til ekteparet fra Afghanistan – som ble omtalt over som eksempel på kritikk av statistikkargumentet – ender med følgende avsnitt:

Vitneforklaringene fra personer i det kristne miljøet i Hemsedal tilsier at ektefellene har en reell kristen tro. Ektefellenes deltakelse i kristne aktiviteter trekker i samme retning. Lagmannsretten legger vekt på disse momentene, men tillegger dem ikke avgjørende betydning når de vurderes opp mot de momentene som tilsier at det er ektefellenes ønske om å skaffe seg et grunnlag for opphold i Norge, som er årsaken til at de hevder å ha konvertert. Etter en samlet vurdering blir derfor lagmannsrettens konklusjon at det ikke er "nogenlunde sannsynlig" at A og B var eller ble reelle kristne da de ble døpt.⁴⁵

Her innrømmes altså at det har oppstått en "reell kristen tro", men at denne ikke var til stede på det tidspunktet dåpen fant sted. Kjennelsen avviker fra andre dommer i ikke å vurdere hvordan et liv i Afghanistan kan tilpasses det å leve som kristen. I andre saker blir personer som vurderes å ha gjennomgått en reell konvertering, innvilget opphold, og dette premisset blir også benyttet av lagmannsretten selv: "Partene er enige om at dersom konverteringen til kris-

tendommen er reell, har A og B samt deres to barn en 'velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av ... religion'.⁴⁶ Partene betyr her klagerne og staten v/ UNE. Det er her verdt å merke seg at UNE skriver generelt om konvertitter fra Afghanistan: "I nær halvparten av sakene ble konverteringen ansett å være reell, og det ble derfor gitt beskyttelse ..."⁴⁷

Det kan ha vært en feil fra advokaten at beskyttelse etter utl. §28, 1.ledd (b) ikke ble angitt som *subsidiær* beskyttelsesgrunn ("... reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ...") dersom beskyttelse ikke kunne gis etter utl. §28, 1.ledd (a) ("velbegrunnet frykt for forfølgelse ...").

I en siste sak som løftes fram for å illustrere at uttalelser fra kristne ledere i liten grad er tillagt vekt, hadde klager bekreftelser både fra sogneprest, prostiprest og prost i Den norske kirke, og fra hovedpastor og andre i to pinsemenigheter. Statens advokat la til grunn at "det ikke er et skjerpet beviskrav for påstander om konvertering til kristendommen ...".⁴⁸ Denne asylsøkerens omfattende interesse for kristendommen ble vurdert på følgende måte av lagmannsretten: "[I] lys av hans sterke interesse i å etablere et asylgrunnlag er det denne opptreden som er egnet til å få betegnelsen 'strategisk [*sic!*] tenkning'.⁴⁹ Det er grunn til å stille spørsmål ved premisset fra lagmannsretten om at det er "strategisk" når asylsøkeren oppgir konvertering som grunn til at retur til Afghanistan ikke kan skje.

I en siste sak for å illustrere betydningen av uttalelser av kristne ledere – som er den eneste saken fra 1. juli 2014 til 1. juli 2016, der lagmannsretten trodde på en afghaners konvertering til kristendommen – skjedde dåpen i en pinsemenighet. Han fikk trosopplæring i seks-sju måneder, og dåpen skjedde ett år etter at han første gang oppsøkte kirken. Klageren har vært engasjert i samme menighet. Det er altså langt færre kristne som bekrefter at denne personens konvertering er reell, enn i sakene omtalt over. Lagmannsretten er uenige med UNE i spørsmål om klagerens "troverdighet og betydningen av hans refleksjonsnivå ...",⁵⁰ og er dermed enig med tingretten som også ga klager medhold.

Siden det gikk ett år fra kontakten ble etablert,

til dåpen skjedde, oppnås et visst kunnskaps- og refleksjonsnivå om kristendom og konvertering – men i saken som fikk mest omtale over, så vi at sognepresten hadde hatt ukentlige samtaler i fem-seks måneder, noe som også er betydelig. Klageren som fikk medhold, opplevde at troverdigheten ble vurdert som større, og der lagmannsretten også gjengir hvilke emosjonelle reaksjoner som fulgte med det å besøke en kirke; han "fikk ro i hjertet"; "engstelse forsvant"; "han ble fylt av godhet og kjærlighet."⁵¹

Vi ser fra disse sakene at generell troverdighet og tilstrekkelig periode fra kontakt til dåp er avgjørende for at beskyttelse gis. Det er også sentralt om dåpen har skjedd på et relativt sett sent tidspunkt i asylprosessen, og at omvendelsen gir emosjonelle reaksjoner. Derimot er det ikke mulig å se at uttalelser fra kristne ledere spiller noen avgjørende rolle i rettssystemet. I klagesaken fra det kristne ekteparet får disse uttalelsene "ikke avgjørende betydning ..."⁵² siden konverteringen forstås av lagmannsretten å være et middel til å få opphold.

Trospraksis

Felles for alle dommene vi har gjennomgått over, er at domstolene legger *mindre* vekt på hvordan kristenlivet har utviklet seg i tiden *etter* dåpen. Videre synes det å være svake vurderinger av hvordan kristen tro kan praktiseres etter en retur til Afghanistan; snarere er det vurderinger av at "ikke ... noen av disse bekvemmelighetskonvertittene er blitt utsatt for forfølgelse i hjemlandet etter retur".⁵³ Implisitt legges det da til grunn at de som har fått avslag, ikke vil praktisere kristen tro i Afghanistan.

Trospraksis er et langt mer avgjørende kriterium for om beskyttelse skal gis (utl. §28, 1.ledd (a)) eller opphold innvilges (utl. §28, 1.ledd (b)) for asylsøkere fra Iran. I perioden 1. juli 2014–1. juli 2016 har jeg funnet alt 15 kjennelser der konvertering er angitt som beskyttelsesgrunn, der vurderingstemaet er framtidig trospraksis. Alle kjennelsene omfatter iranske asylsøkere,⁵⁴ derav 10 kjennelser fra lagmannsretten. Alle oppgir å ha konvertert til kristendommen, derav én som har konvertert til Jehovas Vitner. Én av disse har fått medhold. I denne kjennelsen anføres det at tingretten "har også feilbedømt faren

ved retur av A til hans hjemland Iran”.⁵⁵ Det er relevant å peke på at dåpen skjedde i 2006 i Aten, og at han der praktiserte kristendommen. I motsetning til Afghanistan vurderes det som at kristent gudstjenestefellesskap kan utøves i Iran; det sentrale for domstolene er hvilken øvrig trospraksis som utøves.

Vi må gå til UNE for å finne den overordnede begrunnelsen for at iranske asylsøkere som utøver ekstraordinær kristen aktivitet i Iran, likevel ikke vurderes å sette seg i en situasjon der de kan risikere forfølgelse (utl. §28, 1. ledd (a)) eller dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (utl. §28, 1. ledd (b)) – slik at de ikke kan sendes tilbake til Iran. I responsen fra UNE på Schjattvet-rapporten heter det at ”trinn-prosessen” som skal anvendes på homofile, ikke bør anvendes på konvertitter fra land der frafall fra islam kan innebære straff i henhold til sharia. UNE bemerker at

en innføring av metoden i andre asylsaker i prinsippet vil innebære en betydelig endring av flyktningretten. Asylsøkere vil kunne ha rett til flyktningstatus på grunnlag av oppfatninger som de aldri har gitt uttrykk for, eller kommer til å gi uttrykk for ved retur. Det kreves ingen aktivitet, ingen handling eller konkret fare.⁵⁶

Påstanden ”Det kreves ingen aktivitet, ingen handling ...” må sies å være en spesiell formulering av den trinn-prosessen Høyesterett og Justisdepartementet beskriver.⁵⁷ Det sentrale er hvor sannsynlig det er at ”søkeren vil leve åpent” etter retur. Å leve åpent for en kristen vil nødvendigvis innebære aktivitet og handling, i tråd med Jesu mange formaninger.

Vi trenger en klarere forståelse av hvilke typer kristen aktivitet som er relevant.

Det er en forståelse av at de tradisjonelle kirkeene, som den armenske og syriske kirken, i liten grad er misjonerende og har gudstjenester på egne språk. Derimot er protestantiske menigheter som driver *misjonering* på persisk, og som har bånd til vestlige kristne, vurdert på en helt annen måte av iranske myndigheter. I tillegg er etablering og lederansvar i *husmenigheter* sett på med stor mistenksomhet av iranske myndigheter. Det er hovedsakelig disse to formene for

kristen aktivitet som tematiseres i de aktuelle kjennelsene.

I Iransaker er følgende uttalelse fra et UNE-avslag illustrerende, der et flertall på to

Bemerket at det er straffbart i Iran å forlate islam. Det er også straffbart å danne hjemmekirkenettverk. Den som gjør det, risikerer avhør, arrestasjon, trakassering, trusler og i noen tilfeller straffesak. Men det er bare et lite mindretall som blir tiltalt. Det er tillatt å være medlem av en lovlig konvertittkirke, og det er gjerne pastorer/ledere av hjemmekirkenettverk – særlig med tilknytning til aktivt evangeliserende utenlandske miljø – som kan være gjenstand for myndighetenes oppmerksomhet. Selv om apostasi er straffbart, er konvertering i seg selv ikke så farlig såfremt man opptrer diskret. I den grad mindre profilerte konvertitter uten lederposisjoner har blitt arrestert, har de blitt løslatt etter kort tid.⁵⁸

Vi ser at begrepet ”arrestasjon” brukes, ikke ”fengsling”. Informasjon fra Landinfo er gjen-gitt av lagmannsretten: ”I 2014 skal 69 kristne ha vært arrestert og holdt fengslet i minst 24 timer. Noen er dømt på ulike grunnlag og har fått lange fengselsstraffer fra 1–6 år.”⁵⁹ Det sies deretter at i tillegg til ledere av hjemmekirker og misjonerende, finnes blant de domfelte også personer uten ”noen fremtredende eller synlig rolle i et hjemmekirkemiljø”.⁶⁰ Det kan derfor ikke legges til grunn at det bare er ledere og misjonerende som risikerer arrestasjon, tiltale og dom. Dette erkjennes også av lagmannsretten i en kjennelse i en sak innklaget av en iransk asyl-søker – som også ble anket til Høyesterett:⁶¹

UNE har bygget sitt vedtak på feil faktum når nemnda har lagt til grunn at det bare er konvertitter som driver utadrettet virksomhet eller ledende personer i hjemmekirker, som kan være utsatt for forfølgelse. Også vanlige medlemmer i hjemmekirker er utsatt for forfølgelse.⁶²

Kjennelsen fra lagmannsretten – med et flertall på to dommere – var likevel at retten ”ikke finner at det er reell risiko for andre reaksjoner fra myndighetene enn kortvarig fengsling og sivilrettslige reaksjoner ...”.⁶³ Retten sier at slik fengsling kan medføre at ”de vil kunne risikere å måtte erklære at de frasier seg sin kristne tro før de løslates. De vil også kunne bli utsatt for et betydelig psykisk press i forbindelse med fengs-

lingen. Faren for slike reaksjoner kan ikke anses for å utgjøre alvorlige overgrep som er vernet etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a.”⁶⁴ Heller ikke vilkårene etter bokstav b vurderes som oppfylt.

Denne kjennelsen må ses i lys av det som generelt er kjent om iranske hjemmekirker. I 2011 bekjentgjorde UNE: ”Aktuell landinformasjon tyder på at situasjonen for iranske konvertitter har forverret seg ... særlig [for] de som har vært tilhørende de såkalte hjemme kirkene ...”⁶⁵ Denne informasjonen er fortsatt gjeldende UNE-informasjon. Den siste relevante Landinfo-rapporten er fra 2013, skrevet sammen med danske Udlændingestyrelsen og Dansk flyktningshjelp, som omtaler fengsling over flere år for konvertitter – med høy sannsynlighet for tortur – og at kristne betraktes som ”spioner”.⁶⁶ Hjemmekirkene, som er forbudt, er generelt skeptiske til å motta personer som de ikke kjenner, og kontakten med slike hjemmekirker for en returnert konvertitt skjer via andre kristne som kan gå god for den returnerte konvertitten.

Den saken som er gjengitt med et langt UNE-sitat over handler om en familie på fire som ble returnert i januar 2014. I brev fra advokaten i januar 2016 framkommer at UNHCR anerkjenner familien som kvoteflyktninger – uten at grunnlaget for innvilgelse av denne statusen er kjent. Selv om UNE får kritikk av lagmannsretten – siden ”UNE ikke i tilstrekkelig grad har hensyntatt hvordan situasjonen for konvertitter er i Iran”⁶⁷ – ble familien ikke tilkjent beskyttelse. Lagmannsretten legger til grunn at hele familien – som nå bor i Tyrkia og har kontakt med den norske pinsepastoren som døpte dem i 2011 – er reelle konvertitter. Likevel: Manglende troverdighet som følge av uklarheter rundt utreisen i 2009 og returen i 2014 må ifølge lagmannsretten ”få betydning ved den konkrete bevurderingen”.⁶⁸

Fire uttalelser fra denne kjennelsen er illustrerende for vurderinger av Iran-konvertitter generelt. I tillegg til at ”arrest ... ikke er å anse som ’forfølgelse’ i lovens forstand”⁶⁹ og at deltagelse i hjemmekirker ”medfører heller ikke straffefølgelse”,⁷⁰ er to forhold knyttet til misjonering. Lagmannsretten legger til grunn at foreldrene ”ikke ... vil misjonere ... i Iran ... slik at de risike-

rer forfølgelse ...”⁷¹ Begrunnelsen til lagmannsretten er at det ikke er noe i deres ”utøvelse av kristendommen i Norge [som] skulle tilsi at de vil misjonere i offentlighet i Iran”.⁷² Å vurdere sannsynligheten for utadrettet kristen aktivitet etter retur i lys av formen på og omfanget av den kristne aktiviteten i Norge er forståelig. Det spesielle i denne saken er at trospraksisen familien har hatt i Tyrkia, ikke vurderes som uttrykk for et ”misjonskall” siden ”aktiviteten må ... sees i lys av den omfattende hjelp og støtte de ankende parter mottar fra pastor F og hans pinsemenighet”.⁷³ Pinsemenighetens oppfølging av familien brukes altså som et argument for at det misjonsarbeidet hele familien er engasjert i, likevel ikke er tilstrekkelig omfattende

Det er typisk for domstolenes vurdering i perioden 1. juli 2014 til 1. juli 2016 av iranske asylsøkere som har konvertert til kristendommen at deres konvertering ikke blir bestridt. Det er hvordan trosutøvelsen vil skje etter retur, som er det sentrale. Alle som vurderer konvertittsaker fra Iran, enten det er i UDI, UNE eller domstolene, er kjent med at både konvertering fra islam til kristendom og virksomheten til hjemmekirkene offisielt er forbudt, og at lovbrudd kan medføre straff. Likevel er det primært lederfunksjoner eller utadrettet aktivitet som blir vurdert som det som kan kvalifisere for opphold etter utl. § 28, 1. ledd, selv om langvarig fengsling erkjennes å også ramme andre.⁷⁴ Dommene gir i liten grad en inngående vurdering av sanksjoner ved at man ikke går regelmessig i moskeen, men dette er mer framtrødende i Afghanistan-sakene enn i Iran-sakene.⁷⁵

Sosial inkludering

Begrepet ”bekvemmelighetskonvertitt” brukes ofte på afghanske asylsøkere, slik vi ser over, men brukes i liten grad på iranske asylsøkere som oppgir å ha konvertert. En av kjennelsene som skapte reaksjoner – der tingretten mente at ”han vil holde seg innenfor de sosiokulturelle rammene som gjelder på lik linje med de fleste andre kristne i Iran og praktiseres sin tro i den private sfære”⁷⁶ – fortsetter:

For personer som har møtt en asylsøker i kristne sammenhenger kan det videre være vanskelig å skille personer med en genuin og

personlig kristen overbevisning fra dem som opptrer strategisk for oppnå asyl. Deltakelse i kristne miljøer kan for mange gi positive sosiale opplevelser og etablering av vennskapsbånd. Etablering av vennskap og nære personlige relasjoner, kombinert men [*sic!*] imøtekommende og personlig overbevisning om at vedkommende er troende kristen person, kan også gjøre det vanskelig å komme med relevante motforestillinger og kritiske spørsmål.⁷⁷

Det er tre forhold i denne kjennelsen, som er relevant, og to av dem er allerede drøftet: Dåp som strategisk middel og manglende tillit til uttalelser fra kristne ledere. Til det siste er det relevant at tingretten uttalte at "prester i den norske kirke han [*sic!*] en særlig kompetanse ved vurderingen og vektleggingen av slike spørsmål, særlig ved langvarig og godt kjennskap til vedkommende gjennom samtaler og deltakelse i menigheten".⁷⁸ Det å ha et "langvarig og godt kjennskap" gir altså ikke grunnlag, slik tingretten ser det, til godt nok å kunne "skille personer med en genuin og personlig kristen overbevisning fra dem som opptrer strategisk for oppnå asyl ...",⁷⁹ slik dommeren i tingretten ser det.

Vi ser at det sosiale aspektet ved menighetslivet vektlegges i større grad enn i andre kjennelser. Kjennelsen må forstås slik at det implisitt gis inntrykk av at man velger å framstå som kristen fordi man da forventer sosial inkludering. Videre, ved å bli sosialt inkludert antas at det kristne miljøet i mindre grad evner å avsløre personens egentlige motiver.

Alternative strategier: Høyesterett, Sivilombudsmannen og europeisk rettspraksis

Tre mulige strategier er mulige for å utfordre rettspraksis – og UDIs og UNEs praksis – i konvertittsaker. Disse skal kort gjennomgås.

Ingen av forsøkene på å anke lagmannsrettens kjennelser i konvertittsaker har nådd fram til Høyesterett. I minst sju tilfeller de siste årene har Høyesteretts ankeutvalg avvist ankesaker siden "verken avgjørelsens betydning utenfor den foreliggende sak eller andre forhold tilsier at saken blir fremmet for Høyesterett".⁸⁰ Høyesterett har med andre ord vurdert det slik at ingen av rettssakene som er brakt inn for rettssystemet av kristne konvertitter, er prinsipielle nok, eller

finner ingen grunn til å bestride lovanvendelsen til lagmannsretten. Det er vanskelig å gi en god vurdering av hva som vil være avgjørende kriterier for at en konvertittsak skal komme gjennom Høyesteretts ankeutvalg.

En annen strategi er å ta saken til Sivilombudsmannen, ikke til domstolene. Sivilombudsmannens overprøvde i 2015 UNEs vedtak på klagen til konvertitt fra Afghanistan. Klageren hadde etter omgjøringbegjæring fått innvilget humanitært opphold, selv om UNE hadde anvendt utl. § 28, 4. ledd som åpner for en asylvurdering der det er "mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingen har vært å oppnå oppholdstillatelse". I korrespondansen med Sivilombudsmannen skrev UNE blant annet at "motivasjonen for å gjøre seg kjent med kristendommen opprinnelig var å få bli i Norge, og ikke uttrykk for en åndelig søken".⁸¹

En slik forståelse ble imøtegått av Sivilombudsmannen: "En *reell* konvertering kan i seg selv neppe ansees for å være strategisk motivert. Indre religiøs overbevisning og omvendelse er neppe mulig å påtvinge seg selv i den hensikt å få oppholdstillatelse."⁸² I vurderingen uttaler Sivilombudsmannen: "As opprinnelige motivasjonen for dåp og kontakt med kirken ikke kan begrunne et unntak fra den retten til flyktningstatus som følger av hans senere reelle religiøse konvertering."⁸³

Sivilombudsmannen gikk altså imot UNEs praksis om at det er den kristne overbevisningen ved tidspunktet for dåpen som er avgjørende. En senere "reell" konvertering kan gi grunnlag for opphold. Sivilombudsmannen kritiserte også at den andre omgjøringsanmodningen ble vurdert av UNE uten full nemnd med personlig fram møte. Klageren fikk senere i 2015 medhold hos UNE.

Retur av asylsøkere kan falle inn under Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (Konvensjonen) og kan klages inn for Den europeiske menneskerettighetsdomstol (Domstolen), forutsatt at alle nasjonale rettsmidler er uttømt. Dersom en sak blir avvist av Høyesteretts ankeutvalg, er alle nasjonale rettsmidler uttømt.

En kjennelse fra Storkammeret i Domstolen fra 2016 finner at Sverige har brutt artikkel 2 (retten til liv) og artikkel 3 (frihet fra tortur) i

Konvensjonen.⁸⁴ Fellesrapporten fra Udlændingestyrelsen, Landinfo og Dansk flyktningehjelp blir omtalt i kjennelsen.⁸⁵ Det interessante med denne kjennelsen er at klageren *oppriinnelig* "did not wish to rely on his religious affiliation as a ground for asylum, since he felt that it was a private matter".⁸⁶ Etter norsk asylpraksis vil en iransk konvertitt som anfører at religiøs tilhørighet er et privat anliggende, og som offentliggjør sin konvertering på et sent tidspunkt i asylprosessen, mest sannsynlig *ikke* vinne fram overfor norske utlendingsmyndigheter. Konvertering på et for "sent" tidspunkt forstås som en utvidelse av asylgrunnet.

Hovedbegrunnelsen for at Sverige ble påstått av klageren å ha brutt Konvensjonen var at myndighetene "had failed to give adequate regard to the risks facing him as a result of his conversion".⁸⁷ Et enstemmig Storkammer på 16 dommere ga klageren medhold i at en slik risikovurdering ikke var gjort, og det var *utelukkende* konverteringen, ikke den politiske aktiviteten i Iran, som lå til grunn for denne kjennelsen.

Også Storkammeret i EU-domstolen har i en sak reist mot Tyskland vurdert religionsforfølgelse, og funnet at utlendingsmyndighetene ikke kan kreve at en asylsøker etter retur kan forventes å avstå fra visse typer religiøse handlinger, uansett om 1) handlingene er grunnleggende for søkerens identitet eller ikke, 2) handlingene tilhører religionsfrihetens kjerneområder eller ikke, og 3) handlingene utøves privat eller offentlig.⁸⁸ Konkret sier EU-domstolen at en vurdering av om asylsøkeren vil delta i offentlig religionsutøvelse som kan medføre forfølgelse etter eventuell retur, må skje "in the light of the applicant's personal circumstances ...", og der utlendingsmyndighetene "cannot reasonably expect the applicant to abstain from those religious practices".⁸⁹ Dette står i kontrast til premisset som tingretten la til grunn i en kjennelse i 2015, der retten "antar han vil holde seg innenfor de sosiokulturelle rammene ... og praktiseres sin tro i den private sfære".⁹⁰ Generelt må det sies å være vanskelig å kunne anta noe om den framtidige trospraksisen til en person man ikke kjenner.

Avslutning

Vi ser at domstolene i relativt liten grad omgjør vedtak fra UNE i konvertittsaker, og at Høyesterett ikke har vært villig til å prøve rettsanvendelsen i de sakene som har vært anket. Derimot har både Sivilombudsmannen, Den europeiske menneskerettighetsdomstolen og EU-domstolen overprøvd vedtak. Gjennomgang av de norske kjennelsene viser at troverdighetstvil rundt tidligere forklaringer overføres til tvil om konverteringen er reell. Videre er tidspunktet for dåpen svært viktig, og det virker som om et halvt år med dåpsopplæring vurderes som for lite. Satt på spissen ville dåpspraksisen til de første kristne (Apg 2,41; Apg 8,36–38) ikke blitt funnet god nok av norske utlendingsmyndigheter og domstoler. Vi ser også at vurderinger fra prester, pastorer og andre er *ikke* blitt vektlagt i større grad i de seneste kjennelsene. Det gjenstår å se hva den nye instruksen til UDI og UNE (Justis- og beredskapsdepartementet 2016a; 2016b) vil føre til.

Litteratur

- Adresseavisen (2015). "Biskopene provosert av dom i Oslo tingrett" (12. april).
 Bispemøtet (2016). BM 14/16. *Dåp av asylsøkere – en veiledning*.
 Bispemøtet (2015). *Anmodning om møte vedr. situasjonen for troskonvertitter, brev til Erna Solberg fra Bispemøtets preses* (15. april).
 Bispemøtet (2014b). BM 5/14 *Om trosfrihet og behandling av konvertitter i asylsaker*.
 Bispemøtet (2014a). BM 12/14, pkt. 6: *Brev fra justisministeren – Bispemøtets uttalelse om troskonvertitter*.
 Borgarting lagmannsrett (2016a). Sak LB-2015-103771 (27. april).
 Borgarting lagmannsrett (2016b). Sak LB-2015-111063 (2. mars).
 Borgarting lagmannsrett (2016c). Sak LB-2015-126451 (18. januar).
 Borgarting lagmannsrett (2016d). Sak LB-2014-166433 (13. juni).
 Borgarting lagmannsrett (2016e). Sak LB-2015-98101 (18. april).
 Borgarting lagmannsrett (2015a). Sak LB-2015-68567 (16. desember).
 Borgarting lagmannsrett (2015b). Sak LB-2014-34531 (19. februar).
 Borgarting lagmannsrett (2015c). Sak LB-2014-97419 (6. mai).
 Borgarting lagmannsrett (2015d). Sak LB-2015-119163 (16. oktober).
 Borgarting lagmannsrett (2015e). Sak LB-2014-206175 (25. juni).
 Borgarting lagmannsrett (2015f). Sak LB-2014-66966 (23. februar).
 Borgarting lagmannsrett (2015g). Sak LB-2014-75959 (9. februar).

- Borgarting lagmannsrett (2014). *Sak LB-2013-149889* (1. juli). *Dagen* (2015). "Mener UNE er dårlig til å ta kritikk" (4. mars).
- Danish Refugee Council, Landinfo og Danish Immigration Service (2013). *Iran. On Conversion to Christianity, Issues concerning Kurds and Post-2009 Election Protestors as well as Legal Issues and Exit Procedures*, www.landinfo.no/asset/2313/1/2313_1.pdf.
- Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (2016). *F.G. v. Sweden*, 43611/11 (23. mars).
- Den norske kirke (2015). *Ber om konvertittmøte med statsministeren* (22. april), <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/ber-om-konvertittmote>.
- EU-domstolen (2012). *C-71/11 & C-99/11, Bundesrepublik Deutschland v Y and Z* (5. september).
- FNs Høykommissær for flyktninger (2004). *Guidelines on International Protection: Religion – Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, <http://www.unhcr.org/publ/PUBL/40d8427a4.pdf>.
- Haugen, Hans Morten (2007). "De som døper må ta ansvar", *Vårt Land* (20. juli).
- Hellerslia, Thom Arne (2009). *I god tro. Retten til beskyttelse for personer som flykter på grunn av sin religion eller tro*, Oslo: Norsk Misjon i Øst, Mellomkirkelig råd, Norges Kristne Råd og NOAS.
- Høyesterett (2012). *Høyesterettsdom fra 29. mars 2012, HR-2012-667-A; Rettsstidende 2012-494*.
- Høyesteretts ankeutvalg (2016a). *HR-2016-156-U*, iransk asylsøker (21. januar; tidligere kjennelser: TOSLO-2014-136553; LB-2015-68567).
- Høyesteretts ankeutvalg (2016b). *HR-2016-1398-U*, afghansk asylsøker (27. juni; tidligere kjennelser: TOSLO-2015-2103; LB-2015-98101).
- Høyesteretts ankeutvalg (2015a). *HR-2015-2109-U*, somalisk asylsøker (21. oktober; tidligere kjennelser: TOSLO-2013-193070; LB-2014-163199).
- Høyesteretts ankeutvalg (2015b). *HR-2015-1217-U*, afghansk asylsøker (9. juni; tidligere kjennelser: TOSLO-2015-2103).
- Høyesteretts ankeutvalg (2015c). *HR-2015-1317-U*, iransk asylsøker (22. juni); tidligere kjennelser: LB-2014-81162 og LB-2014-81155).
- Høyesteretts ankeutvalg (2015d). *HR-2015-1704-U*, iransk asylsøker (17. august; tidligere kjennelser: TOSLO-2014-74325; LB-2014-206175).
- Høyesteretts ankeutvalg (2014). *HR-2014-2510-U*, iransk asylsøker (23. desember; tidligere kjennelser: LB-2013-112800).
- Justisministeren (2014). *Bispemøtets uttalelse om troskonvertiters situasjon i Norge* (9. april).
- Justis- og beredskapsdepartementet (2016a). *GI-16/2016 Om adgangen til å møte i nemndmøte og avgi uttalelse i asylsak som omhandler troverdighet av konvertering (konvertittsaker)*. Rundskriv. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2016b). *Syrking av saksbehandlingen i konvertittsaker*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/styrking-av-saksbehandlingen-i-konvertittsaker/id2523364>.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2012). *Rundskriv GI-07/2012 Instruks om tolkning av Utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a – forfølgelse på grunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet*.
- Noas (2014). *Tro, håp og forfølgelse. NOAS' rapport om kristne konvertitter fra Iran*, Oslo: Norsk Organisasjon for Asylsøkere.
- Norges Kristne Råd (2007a). *Dåp av asylsøkere*, www.norgeskristnerad.no/index.cfm?id=142309.
- Norges Kristne Råd (2007b). *Anbefaler tilbakeholdenhet med dåp av asylsøkere*, www.norgeskristnerad.no/index.cfm?id=142305.
- NRK (2013). "Iranere døpt rett før utsendelse" (1. februar), <https://www.nrk.no/mr/iranere-dopt-rett-for-utsendelse-1.10894063>.
- NRK (2007). "Har døpt 550 asylsøkere" (26. juni), <https://www.nrk.no/buskerud/har-dopt-550-asylsokere-1.2806815>.
- Oslo tingrett (2015a). *Sak TOSLO-2015-2103* (12. mars).
- Oslo tingrett (2015b). *Sak TOSLO-2014-96469* (29. juni).
- Oslo tingrett (2015c). *Sak TOSLO-2014-116944* (8. april).
- Rønnevig, Georg M. (2014). "UNE gir beskyttelse til konvertitter fra Afghanistan", *Dagen* (14. oktober). www.une.no/no/Aktuelt/Kronikker/UNE-gir-beskyttelse-til-konvertitter-fra-Afghanistan.
- Schjatvet, Cecilie (2015). *Forfølgelse basert på religion og medlemskap i en spesiell sosial gruppe (seksuell legning) – praksis i UDI og UNE etter Høyesteretts dom av 29. mars 2012*, tilgjengelig via: <https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/research-and-development-reports/forfolgelse-basert-pa-religion-og-medlemskap-i-en-spesiell-sosial-gruppe>.
- Sivilombudsmannen (2015). *Utlendingsnemndas avgjørelse i sak om beskyttelse - konvertitt fra Afghanistan (sak 2013/1852), vedtak av 26. mai 2015*, <https://www.sivilombudsmannen.no/utlendingssaker/utlendingsnemndas-avgjorelse-i-sak-om-beskyttelse-konvertitt-fra-afghanistan-article37444-208.html>.
- UNE (2016a). *Praksisnotat – Forfølgelse på grunnlag av religion*, www.une.no/Global/Praksisnotat%20om%20religion.pdf.
- UNE (2016b). *Afghanistan 2015*, www.une.no/no/Praksis/Praksisrapporter/Asia/Asia-siste/Afghanistan.
- UNE (2015). *Utlendingsnemndas kommentarer til FoU-rapport: Forfølgelse basert på religion og tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning) – praksis i UDI og UNE etter Høyesteretts dom av 29. mars 2012*, www.une.no/Global/Utlendingsnemndas%20kommentarer%20til%20FoU-rapport.pdf.
- UNE (2011). *Konvertitter fra Iran*, www.une.no/Aktuelt/Redegjørelser/Konvertitter-fra-Iran.

Noter

- 1 Hellerslia 2009; Noas 2014.
- 2 FNs Høykommissær for flyktninger 2004, avsnitt 34–36.
- 3 Schjatvet, 2015; Noas, 2014; Hellerslia, 2009.
- 4 Høyesterett 2012; for ny instruks som følge av kjennelsen, se Justis- og beredskapsdepartementet 2012.
- 5 Schjatvet 2015, s 16.
- 6 UNE 2016a.
- 7 Rønnevig 2014.
- 8 UNE 2016a, s 7.
- 9 UNE 2016a, s 1.
- 10 Schjatvet 2015, s 6.
- 11 Se Bispemøtet 2015; 2014a; 2014b; Den norske kirke 2015; se også Dagen 2015.
- 12 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 13 Schjatvet 2015, s 5.
- 14 UNE 2015.
- 15 Norges Kristne Råd 2007a.
- 16 Haugen 2007; i tillegg var tilsvarende kronikk på trykk i Dagen 6 juli, Dagbladet 8. juli og Stavanger Aftenblad 10. juli.
- 17 Norges Kristne Råd 2007b.
- 18 Norges Kristne Råd 2007a, strekpunkt 4 (utdrag).
- 19 NRK 2013.
- 20 NRK 2007.
- 21 Bispemøtet 2016, s 2.
- 22 Bispemøtet 2016, s 3.
- 23 Bispemøtet 2016, s 5.
- 24 Bispemøtet 2016, s 2.
- 25 Bispemøtet 2014a; avsnitt 7.
- 26 Bispemøtet 2014a; avsnitt 14.

- 27 Justisministeren 2014.
- 28 Se også Borgarting lagmannsrett 2015a; Høyesteretts ankeutvalg 2016a.
- 29 Adresseavisen 2015.
- 30 Bispemøtet 2015.
- 31 Jeg lister de nyeste sakene først, og lagmannsrett før tingrett: LB-2015-103771 27.04.16; LB-2015-98101, 18.04.16; LB-2015-111063, 02.03.16; LB-2015-126451, 18.01.16; LB-2015-119163, 16.10.15; LB-2014-97419, 06.05.15; LB-2014-91252, 30.04.15; LB-2014-85888 - LB-2014-85900 (samme person), 07.04.15; LB-2014-34531, 19.02.15; TOSLO-2014-141454 (ikke tilgjengelig i Lovdata Pro; funnet via sak Borgarting lagmannsrett 2016a), 13.04.15; TOSLO-2014-116944 (også lagmannsretten 2016b), 08.04.15; TOSLO-2015-2103, 12.03.15 (også lagmannsretten 18.04.16; se over; to ganger avvist i Høyesterett; se Høyesteretts ankeutvalg 2016b; 2015b); TOSLO-2014-131160 27.02.15.
- 32 Borgarting lagmannsrett 2015g. For den andre saken, der klagen ble avvist, se Oslo tingrett 2015a; Borgarting lagmannsrett 2016e; det mest interessante er tingrettens begrep "apostatisk livssyn" ("ikke har en religiøs tro"), der det rette nok skulle være "ateistisk livssyn". Apostasi betyr mer enn bare frafall, og kan antakelig best summeres opp med ordet "forræderi". Vi ser at religiøse begreper ikke er lett tilgjengelige for sekulære domstoler.
- 33 Borgarting lagmannsrett 2016a.
- 34 Borgarting lagmannsrett 2016a.
- 35 Borgarting lagmannsrett 2014.
- 36 Borgarting lagmannsrett 2014.
- 37 Borgarting lagmannsrett 2016b. Oslo tingrett la "til grunn at konverteringsprosessen startet etter avslag fra UDI i juli 2010"; se også Oslo tingrett 2015c.
- 38 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 39 Borgarting lagmannsrett 2016c.
- 40 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 41 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 42 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 43 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 44 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 45 Borgarting lagmannsrett 2016c.
- 46 Borgarting lagmannsrett 2016c.
- 47 UNE 2016b.
- 48 Borgarting lagmannsrett 2015d.
- 49 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 50 Borgarting lagmannsrett 2015c.
- 51 Borgarting lagmannsrett 2015c.
- 52 Borgarting lagmannsrett 2016c.
- 53 Borgarting lagmannsrett 2015b.
- 54 Jeg lister de nyeste sakene først, og lagmannsrett før tingrett: LB-2014-166433, 13.06.16; LB-2015-068567, 16.12.15 (anket; se Høyesteretts ankeutvalg 2016a); LB-2014-206175, 25.06.15; LB-2014-81162 - LB-2014-81155 (samme person), 17.04.15 (avvist i Høyesterett; se Høyesteretts ankeutvalg 2015c); LB-2014-169786, 11.03.15; LB-2014-66966, 23.02.15; LB-2014-50021, 08.01.15; LB-2013-179688, 02.01.2015; LB-2013-112800, 06.10.14; LB-2013-149889 (anket; se Høyesteretts ankeutvalg 2014), 01.07.14; TOSLO-2014-96469, 29.06.15; TOSLO-2014-136553, 24.03.15 (ikke tilgjengelig i Lovdata Pro, funnet via lagmannsretten 16.12.15, se over); TOSLO-2014-74325, 13.10.14 (også Borgarting lagmannsrett 2015e; avvist i Høyesterett; se Høyesteretts ankeutvalg 2015d); TOSLO-2014-32244, 15.09.14 (også lagmannsretten 11.03.15; se over); TOSLO-2014-27665 (ikke tilgjengelig i Lovdata Pro; funnet via sak Borgarting lagmannsrett 2016d), 30.08.14.
- 55 Borgarting lagmannsrett 2015f.
- 56 UNE 2015, s 19.
- 57 Høyesterett 2012; Justis- og beredskapsdepartementet 2012.
- 58 UNEs vedtak gjengitt i Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 59 Borgarting lagmannsrett 2015e.
- 60 Borgarting lagmannsrett 2015e.
- 61 Høyesteretts ankeutvalg 2016a.
- 62 Borgarting lagmannsrett 2015a.
- 63 Borgarting lagmannsrett 2015a.
- 64 Borgarting lagmannsrett 2015a.
- 65 UNE 2011.
- 66 Danish Refugee Council, Landinfo og Danish Immigration Service 2013, s 23-31.
- 67 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 68 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 69 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 70 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 71 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 72 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 73 Borgarting lagmannsrett 2016d.
- 74 Danish Refugee Council, Landinfo og Danish Immigration Service 2013, s 23-31; se også UNE 2011.
- 75 For et eksempel, se Oslo Tingrett 2015a.
- 76 Oslo tingrett 2015b.
- 77 Oslo tingrett 2015b; se også Oslo tingrett 2015c.
- 78 Oslo tingrett 2015b.
- 79 Oslo tingrett 2015b.
- 80 Høyesteretts ankeutvalg 2016a; 2016b; 2015a; 2015b; 2015c; 2015d; 2014.
- 81 Sivilombudsmannen 2015.
- 82 Sivilombudsmannen 2015.
- 83 Sivilombudsmannen 2015.
- 84 Den europeiske menneskerettighetsdomstolen 2016.
- 85 Den europeiske menneskerettighetsdomstolen 2016, s 25.
- 86 Den europeiske menneskerettighetsdomstolen 2016, s 31.
- 87 Den europeiske menneskerettighetsdomstolen 2016, s 33.
- 88 EU-domstolen 2012.
- 89 EU-domstolen 2012, avsnitt 80.
- 90 Oslo tingrett 2015b.